

Iekšzemes CITES kontrole – tipiskās sugas, riski, problēmas

Gita Strobe

gita.strobe@daba.gov.lv

t.67509761, 29455010

Iekšzemes kontroles objekti:

- CITES un Dzīvnieku aizsardzības likumā minēto aizliegtu sugu nelikumīga turēšana nebrīvē, eksponēšana, piedāvāšana tirdzniecībā (arī internetā)
- No Latvijas īpaši aizsargājamām sugām, tai skaitā CITES sugām, izgatavoti izbāžņi, trofejas u.c. priekšmeti
- Pārtikas produkti, pārtikas piedevas, medikamenti
- Kažokādas, izstrādājumi no rāpuļu ādām

CITES un Dzīvnieku aizsardzības likumā minēto aizliegtu sugu nelikumīga turēšana nebrīvē, eksponēšana, piedāvāšana tirdzniecībā

Dzīvnieku aizsardzības likums:

3.prim pants.

(1) Aizliegts iegādāties, turēt nebrīvē, atsavināt vai turēt pārdošanai vai apmaiņai un piedāvāt tirdzniecībā šādus dzīvniekus:

- 1) plēsēju kārtas savvaļas sugas dzīvnieku;
- 2) primātu;
- 3) jūras zīdītāju;
- 4) krokodilu kārtas dzīvnieku;
- 5) čūskveidīgo dzīvnieku.

(2) Aizliegts dzīvnieku barot ar dzīvām siltasiņu dzīvniekiem.

(3) Šā panta pirmajā un otrajā daļā minētie aizliegumi neattiecas uz zooloģiskajiem dārziem un reģistrētām savvaļas sugu dzīvnieku turēšanas vietām.

Lielākā problēma – interneta sludinājumi

www.ss.lv

- Tikai labiem un gādīgiem cilvēkiem, pārdodu Leoparda bruņurupuci (*Geogelone Pardalis Babcocki*).
- Paardod ļoti skaistu cuusku, apmeeram metru gara, izaugs divi līdz pat triis metri. Nav ne indiīga, nav arī znaudzejcuuska. Jabaro reizi nedela ar pelem. Kopa ar (ietilpst cenaa) piemerotu, gandrīz jaunu terariju, diviem dzeramtraukiem, apsildes vadu un daudz citiem piederumiem.
p. s tel nav pareizs, viss info uz epastu, tur iedosu arī tel.

Zooveikali un dažādas izstādes

Tirdzniecībā piedāvātās CITES sugas:

- Papagaiļi
- Bruņurupuči (tai skaitā invazīvā suga -sarkanausu bruņurupucis)

Tirdzniecībā piedāvātās CITES sugas, ko aizliegts tirgot vispār (Dzīvnieku aizsardzības likums):

- Savvaļas plēsēji
- Krokodilveidīgie
- Čūskas

Nav CITES papagaiļi

Zaļspārnīši

Agapornis roseicollis

Pundurpapagaiļi

Melopsittacus undulatus

Nav CITES papagaiļi

Korellas *Nymphicus
hollandicus*

Krāmera papagailis
Psittacula krameri

Modes lieta – katram savs zoodārzs jeb bildēšanās ar pitonu

Dzīvnieku īpašniekam saistoši 06.10.2009. MK noteikumi Nr.1139 "Starptautiskās tirdzniecības apdraudēto savvaļas sugu īpatņu uzglabāšanas, reģistrācijas, turēšanas nebrīvē, marķēšanas, tirdzniecības un sertifikātu izsniegšanas kārtība"

Turēt nebrīvē vai eksponēt drīkst tikai reģistrētus legālas izcelsmes CITES dzīvniekus. Pārējie "aizliegtie dzīvnieki" īpašumā drīkst atrasties tikai izņēmuma gadījumos saņemot speciālas atļaujas (saistošs arī zooloģiskajiem dārziem)

Mūžīgā problēma – noklīduši vai pamesti papagaiļi, čūskas, iguānas vai krokodili.

Otra "mūžīgā" problēma - izņemšana

SIA "VIDIM"

IEPIRKUMA AKTS 54. APSTIPRINU
2010 . g. 30. oktobris summa vārdiem _____

Uzņēmuma direktors _____
_____ . g. _____

SIA "VIDIM", veikals "Fauna", LV40003346406
uzņēmuma nosaukums, reģ. Nr., amats, vārds, uzvārds

_____ . g. _____
Iepircis (-kusi)

no Nevenija Matajeva personas kods 220580 - 10914
personas kods

dzīvo Rīgā, Čerņomaiņu ielā 29b. n.p. adresē 1001 precis (lauks. prod.)
adrese

Kārtas numurs	Preču (lauksaimniecības produktu) nosaukums	Mēra vien.	Šķira	Daudzums	Cena	Summa
1	Sausi breņķurepuči	gab.		10	11,-	110,- 300,-
KOPĀ						110,-

Viens simts desmit Ls 00 sant. summa vārdiem _____ 300,-

Naudu saņēma _____ pārdevēja paraksts
Naudu samaksāja _____ pircēja paraksts

Darbības ar Latvijas īpaši aizsargājamām sugām, tai skaitā CITES sugām I

Medību likums

10.pants. (1) Medījamos dzīvniekus drīkst medīt vai ķert zinātniskajai pētniecībai, eksponēšanai muzejos, audzēšanai citā vietā vai turēšanai nebrīvē, kā arī turēt nebrīvē, ja saņemta Valsts meža dienesta ikreizēja atļauja.

(2) Medījamos dzīvniekus drīkst ievest Latvijā, ja saņemta Valsts meža dienesta ikreizēja atļauja.

11.pants. Nemedījamos savvaļas dzīvniekus drīkst iegūt, medīt vai turēt nebrīvē, ja saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes ikreizēja atļauja.

Dzīvnieku aizsardzības likums

27.pants. Savvaļas putnus un zīdītājus aizliegts sagūstīt un turēt nebrīvē, izņemot šajā likumā un dabas aizsardzību un medības reglamentējošos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus.

Darbības ar Latvijas īpaši aizsargājamām sugām, tai skaitā CITES sugām II

Sugu un biotopu aizsardzības likums

13.pants. Īpaši aizsargājamo sugu indivīdu iegūšana

Iegūstot īpaši aizsargājamās sugas indivīdus, jānodrošina labvēlīga šīs sugas aizsardzība un jāievēro šajā likumā noteiktie iegūšanas noteikumi. Nemedījamo sugu indivīdu iegūšanai nepieciešama ikreizēja atļauja.

23.pants. Beigti dzīvnieki

(1) Jebkurš beigts īpaši aizsargājamas sugas zīdītājs vai putns ir valsts īpašums, un tas nododams valsts aģentūrai "Latvijas Dabas muzejs".

No minētajiem zīdītājiem vai putniem izgatavotie izbāžņi nav pārdodami vai citādi komerciāli izmantojami.

(2) Izbāžņus personiskai glabāšanai var izgatavot tikai no likumīgā ceļā iegūtiem medījamiem dzīvniekiem vai likumīgā ceļā iegūtām zivīm.

Darbības ar Latvijas īpaši aizsargājamām sugām, tai skaitā CITES sugām III

- Arguments, ka izbāznis gatavots no atrasta beigta ūdra nedarbojas! Visu, kas vairs nekustas, uz māju nest nedrīkst!!! Atrastie beigtie īpaši aizsargājamie Latvijas dzīvnieki jānogādā Dabas muzejā! Ja Dabas muzejs atsakās, šo un citu atrasto beigto bezsaimnieka dzīvnieku līķi ir jāiznīcina pašvaldībai saskaņā ar Veterinārmedicīnas likumu.
- Izbāžņus gatavot savām vajadzībām drīkst tikai no likumīgā ceļā iegūtiem medījamiem dzīvniekiem vai likumīgā ceļā iegūtām zivīm.
- Latvijas CITES zīdītāji – ūdrs, vilks, lūsis, lācis
- Latvijas CITES putni – visi plēšputni – ērgļi, piekūni, vanagi, pūces, lijas, klijāni, kā arī melnais stārķis un dzērve
- Latvijas CITES augi – visi Orhideju dzimtas augi

Darbības ar Latvijas īpaši aizsargājamām sugām, tai skaitā CITES sugām IV

Vietas, kur visbiežāk konstatēt pārkāpumus:

- Privātās kolekcijas (Piem., Viesakas)
- Taksidermisti
- Muzeji un dažādas ekspozīcijas
- Izstādes
- Dažādas atpūtas vietas (mednieku namiņi, krogi u.c.)
- Tirgus un ziedu tirdzniecības vietas (attiecībā uz savvaļas orhidejām sevišķi pirms Līgo svētkiem, pārējā laikā staipekņi, lakši u.c. Aizsargājamie augi)

Pārtikas produkti, pārtikas piedevas, medikamenti

Vietas, kur visbiežāk konstatēt pārkāpumus:

Delikatešu veikali (piem., Stockman, Sky & More) – kaviārs,
gaļas izstrādājumi (lāču konservi, haizivis, zuši)

Tirgus – kaviārs, zivis

Aptiekas (piem., Alankors) – pārtikas piedevas, uztura
bagātinātāji, medikamenti

Skaistumkopšanas un veselības saloni – dzīvas dēles, kosmētikas
produkti

Internets – viss, ko sirds vēlas 😊

Problēma - izņemšana

www.e-vitamins.com, www.herbals.lv, www.izsoles.lv,
www.padma.lv, www.ezoterika.lv

Kažokādas, izstrādājumi no rāpuļu ādām un citas ekskluzīvas preces

- Kažokādas – sezonāls piedāvājums (oktobris-februāris) – vērts pievērst uzmanību dārgiem veikaliem SIA “Furs”, SIA “Kosmo”, SIA “Punto”, SIA “Mele”, Berga bazārs u.c. Uzmanība jāpievērš ne tikai CITES zvēriem, bet arī kaķu, suņu un roņu ādām
- Izstrādājumi no rāpuļiem – somiņas, kurpes, pulksteņsiksnīņas – tikai dārgie aksesuāru veikali
- Zilonkauls, valzirga zobi, sarkankoka izstrādājumi – antikvariāti
- Ekskluzīvi dzērieni (ar čūskām, tīģeru vīns) – dzērienu vekali, piem., Tabakas nams

Problēmas – izņemšana, veikala īpašnieku attieksme

2008.g. Bengālijas kaķa kažoks

Kobras dzērienu pudelēs

Kaviārs

CITES īpatņu komerciāla izmantošana

EK 338/97 8. pants. Noteikumi attiecībā uz komercdarbību kontroli

- 1.punkts. A pielikumā uzskaitīto sugu īpatņus aizliegts pirkt, piedāvāt pirkšanai, iegādāties komerciāliem nolūkiem, izstādīt publikai komerciālos nolūkos, lietot komerciāliem mērķiem un pārdošanai, uzglabāt pārdošanai, piedāvāt pārdošanai vai transportēt pārdošanai.
- 3. punkts. Tās dalībvalsts, kurā īpatņi atrodas, uzraudzības iestāde var piešķirt atbrīvojumu no 1. punktā minētajiem aizliegumiem saskaņā ar citiem Kopienas tiesību aktiem par savvaļas augu un dzīvnieku saglabāšanu, šajā nolūkā izsniedzot sertifikātu un izskatot katru atsevišķu gadījumu, ja
- 5.punkts. Šā panta 1. punktā minētos aizliegumus piemēro arī attiecībā uz B pielikumā uzskaitīto sugu īpatņiem, izņemot gadījumus, kad attiecīgās dalībvalsts kompetentai iestādei var pierādīt, ka šie īpatņi ir iegūti un, ja tie nav cēlušies Kopienā, ir ievesti tajā saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem par savvaļas dzīvnieku un augu saglabāšanu.

Kā pierādīt legālu īpatņa izcelsmi un komerciālu izmantošanu?

	A pielikuma sugu īpatņi	B pielikuma sugu īpatņi
Tirdzniecība un cita komerciāla izmantošana vietējā un ES tirgū	Aizliegts*	Atļauts, ja var pierādīt īpatņu legālu izcelsmi

** izņemot gadījumus, ja īpatnis ir nebrīvē pavairots un audzēts vai tas ir sens, antikvārs priekšmets, kas izgatavots no pirmskonvencijas īpatņa un šai darbībai izsniegts Eiropas Kopienas sertifikāts.*

Administratīvā atbildība - APK

- **78.pants. Sugu un biotopu aizsardzības prasību pārkāpšana**

Par normatīvajos aktos noteikto sugu un biotopu aizsardzības prasību pārkāpšanu -

uzliek naudas sodu fiziskajām personām no desmit līdz piecsimt latiem, konfiscējot nelikumīgi iegūtos īpaši aizsargājamo sugu īpatņus un to daļas, bet juridiskajām personām - no piecdesmit līdz tūkstoš latiem, konfiscējot nelikumīgi iegūtos īpaši aizsargājamo sugu īpatņus un to daļas.

Par darbībām bez atļaujas, kas nepieciešama saskaņā ar sugu un biotopu aizsardzību vai savvaļas dzīvnieku kolekciju izveidošanu regulējošiem normatīvajiem aktiem, vai par attiecīgajā atļaujā minēto nosacījumu pārkāpšanu -

uzliek naudas sodu fiziskajām personām no divdesmit līdz piecsimt latiem, bet juridiskajām personām - no piecdesmit līdz tūkstoš latiem.

Administratīvā atbildība - APK

79.pants. Reto vai izzušanas draudiem pakļauto dzīvnieku un augu sugu īpatņu un to daļu starptautisko tirdzniecību regulējošo normatīvo aktu pārkāpšana

Par reto vai izzušanas draudiem pakļauto dzīvnieku un augu sugu īpatņu un to daļu starptautisko tirdzniecību regulējošo normatīvo aktu pārkāpšanu -

uzliek naudas sodu fiziskajām personām no piecdesmit līdz piecsimt latiem, konfiscējot nelikumīgi iegūtos reto vai izzušanas draudiem pakļauto dzīvnieku vai augu sugu īpatņus un to daļas, bet juridiskajām personām - no simt līdz tūkstoš latiem, konfiscējot nelikumīgi iegūtos reto vai izzušanas draudiem pakļauto dzīvnieku vai augu sugu īpatņus un to daļas.

Kriminālatbildība - Krimināllikums

- **115.pants. Īpaši aizsargājamo dzīvnieku un augu iznīcināšana un bojāšana**

Par īpaši aizsargājamo dzīvnieku, augu, sēņu vai ķērpju vai to dzīvotnes vai īpaši aizsargājamo biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu, ja ar to radīts būtisks kaitējums, -
soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz divsimt minimālajām mēnešalgām.

- **115.prim pants. Apdraudēto savvaļas dzīvnieku un augu sugu īpatņu tirdzniecības noteikumu pārkāpšana**

Par apdraudēto savvaļas dzīvnieku vai augu sugu īpatņu vai to daļu vai izstrādājumu tirdzniecības noteikumu pārkāpšanu, ja ar to radīts būtisks kaitējums, —
soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar arestu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz simt minimālajām mēnešalgām.

Problēmas un iespējamie risinājumi

Pēc **APK 231.panta** administratīvās lietas par CITES pārkāpumiem vai darbībām ar tās sugām izskata Vides aizsardzības iestādes, pēc funkcijas nodalīšanas – DAP. Policijas iestādēm – nav saistoši)

257.pants. Mantu un dokumentu izņemšana un uzglabāšana
Atbilstoši nepilnībām APK – DAP inspektori, izņemot CITES īpatņus, kas tiek nelikumīgi izmantoti, var pārkāpt likumu.

Risinājumi:

- Interpretējot APK, DAP inspektoriem apiet nepilnības likumā un CITES īpatņus izņemt (līdz brīdim, kad tiek pieņemtas ierosinātās izmaiņas APK)
- Sadarboties ar policijas darbiniekiem, organizējot kopējus reidus (piem., ja liela apjoma tirdzniecība, ja sarežģītas shēmas, iesaistīti citu valstu tirgoņi, zināmi objekti, kur regulāri pārkāpumi)
- Nepieciešama sadarbība interneta tirdzniecības apkarošanā